

De markt voor economen

Een man alleen kan misschien 20 spelden per dag maken. Als het werk verdeeld wordt over 10 personen en ieder zich specialiseert, kunnen ze samen 48.000 spelden per dag maken. Met dit voorbeeld illustreerde Adam Smith een van de belangrijkste economische principes: arbeidsdeling leidt tot groei. In de meer dan 200 jaar die verstreken zijn sinds de publikatie van *The wealth of nations* is arbeid niet alleen vergaand in stukjes gehakt, het is ook sterk van karakter veranderd. Veel arbeiders van nu zijn, in de woorden van Peter Drucker, kenniswerkers. Zij produceren geen fysieke goederen, maar 'intangibles' of 'software', zoals kennis, ideeën en inzichten.

Economen behoren tot deze categorie van kenniswerkers. Hoewel het vermoedelijk mogelijk is een soort lakmoesproef te ontwerpen waarmee beleids-economen van academische economen onderscheiden kunnen worden, is de arbeidsdeling op dit gebied toch nog niet ver doorgevoerd. Dit geldt vooral in Europa en dus ook in Nederland. Van economen wordt verwacht dat ze niet alleen de technieken en theorieën beheersen, maar ook dat ze op de hoogte zijn van de relevante feiten en institutionele details. Economen met aanzien hebben een stevige poot zowel in de wereld van het beleid als in de wereld van de wetenschap. Ze zijn actief in het politieke circuit, publiceren zowel in internationale vaktijdschriften als in *ESB*, zijn commissaris bij verschillende bedrijven en nemen actief deel aan het maatschappelijke debat via polemieken in de landelijke dagbladen.

Adam Smith geeft twee verklaringen voor deze geringe mate van specialisatie. De eerste is dat specialisatie een zekere mate van vrijhandel vereist. Op dit moment schijnt, zelfs binnen de Nederlandse markt, van zulke vrijhandel geen sprake te zijn. Drie marktpartijen kunnen worden onderscheiden: beleidsadviseurs, (zuivere) wetenschappers en een groep van intermediairs met één been in de wetenschap en één in het beleid. Deze laatste groep is erin geslaagd de handelsstromen te monopoliseren. Van directe ruil tussen beleidsadviseurs en wetenschappers is geen sprake. Er is eerder sprake van oorlog. In de discussie over de grote infrastructurele projecten bij voorbeeld, beschuldigt het ene kamp het andere van ongefundeerde analyses waarop de 'tegenpartij' reageert door de eerste een gebrek aan feitenkennis te verwijten. In plaats van een ruil van ideeën en feiten die beide partijen ten goede komt, is er slechts uitwisseling van negatieve kritiek die beide zijden schaadt en waarvan de derde partij profiteert. Is er misschien geen sprake van een "double coincidence of wants"? Is er geen geschikt ruilmiddel? Of is er geen markt waarop de partijen elkaar kunnen ontmoeten?

Een tweede element in de verklaring is Adam Smith's stelling dat "The division of labor is limited by the extent of the market." In een kleine markt loont specialisatie niet en de Europese markt is traditioneel gesegmenteerd in kleine nationale deelmark-

ten. Echter de Europese eenwording en de elektronische snelweg hebben de grenzen van de relevante markt ver verschoven. Nationale problemen zijn nu in belangrijke mate Europese problemen, en via internet kunnen stukjes van de oplossing die in verschillende landen gevonden zijn, efficiënt aan elkaar gekoppeld worden. Bijgevolg mag verdergaande specialisatie verwacht worden. De kloof tussen beleid en wetenschap zal groter worden. De lokale wetenschap zal irrelevanter worden voor het beleid. De vraag is nu of deze toenemende lokale irrelevantie gecompenseerd zal worden door het positieve effect van de grotere markt. Zal de globale wetenschap relevanter worden?

In een interessant artikel komen de Zwitserse economen Frey en Eichenberger tot een negatieve conclusie. "The future of economics as a relevant social science seems rather gloomy"¹. Zij vergelijken Amerikaanse en Europese (universitaire) economen en vinden twee belangrijke verschillen. Amerikanen zijn meer gericht op het publiceren in wetenschappelijke tijdschriften terwijl Westeuropese economen andere aspecten van hun beroep, zoals het participeren in het nationale politieke debat belangrijker vinden. Ten tweede zouden Amerikanen zich meer richten op abstracte, theoretische en wetenschapsinterne problemen, terwijl Europeanen meer belang hechten aan praktische, relevante vragen en bijgevolg minder aan modetrends onderhevig zijn. De Zwitsers verklaren deze verschillen uit het feit dat de Amerikaanse markt groot en competitief is, terwijl de Europese gesegmenteerd en klein is, en monopolioïde trekken heeft. Frey en Eichenberger doen de boude bewering dat, hoewel Amerikanen volgens wetenschappelijke criteria produktiever zijn, "in Europe economic knowledge is transformed more effectively into policy".

Men kan twijfels plaatsen bij deze bewering. In een recent interview zegt ex-premier Lubbers: "Ik heb altijd het gevoel gehad dat dit land te veel economen heeft, zeker in de politiek. Ik ken geen ander land waar zoveel minuten, uren gepraat wordt over economische modellen". Als Frey en Eichenberger gelijk zouden hebben, dan zou Nederland succesvoller en welvarender moeten zijn.

Ik ben ervan overtuigd dat Adam Smith niet pessimistisch zou zijn, en de toenemende integratie met instemming zou begroeten. Er is geen reden voor pessimisme. De afgelopen 200 jaar hebben overtuigend laten zien dat een lamme en een blinde samen meer kunnen bereiken dan een slechtziende kreupele.

E.E.C. van Damme

1. B. Frey en R. Eichenberger, American and European economists, *Journal of Economic Perspectives*, 1993, blz. 185-183.